

## Täysistunto

Tiistai 8.12.2015 klo 14.00—4.12

### 8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 37/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 14/2015 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 14/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Edustaja Korhonen esittelee. Olkaa hyvä.

#### *Keskustelu*

22.12 **Timo V. Korhonen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia. Eli esityksessä ehdotetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosenttia korotettavaksi siten, että kuntien valtionosuusprosentti olisi 25,52 vuonna 2016 ja vastaavasti kuntien omarahoitusosuus 74,48 prosenttia. Valtionosuusprosentissa on otettu huomioon edellisellä hallituskaudella päätetyt sopeutustoimet, uusiin ja laajeneviin tehtäviin hallitusohjelman mukaisesti osoitettu 100 prosentin valtionosuus sekä valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus.

Kustannustenjaon tarkistuksen laskenta on tarkentunut alkuperäisen hallituksen esityksen antamisen jälkeen. Tähän liittyen täydentävässä talousarvioesityksessä ehdotetaan kustannustenjaon tarkistuksen vaikutusten vähentämistä noin 44 miljoonalla eurolla, jolloin kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentiksi tulee 25,47 ja kunnan omarahoitusosuudeksi muodostuu 74,53 prosenttia. Vuoteen 2015 verrattuna valtionosuusprosentti nousee siten 0,03 prosenttiyksikköä. Valiokunta ehdottaa lakiehdotukseen tehtäväksi tätä koskevat muutokset lain 55 §:ään.

Lainsäädäntöön ja kehyspäättökseen sisältyy toimenpiteitä, jotka vaikuttavat kunnan peruspalvelujen valtionosuusmomentin määrärahan mitoittamiseen. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä huomioitu esimerkiksi tänäänkin puhutut varhaiskasvatustalouden esitetyt muutokset. Lisäyksenä on otettu huomioon muun muassa hallitusohjelman mukainen lisärahoitus lastensuojeluun ja lapsiperheiden kotiapuun. Hallintovaliokunta toteaa myönteisenä sen, että kunnille kompensoidaan täysimääräisesti verolainsäädännössä tehtyjen veroperustemuutosten seurauksena kunnille aiheutuvat verotulomenetykset kuntakohtaisesti lisäämällä vastaavasti kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Hallitusohjelmaan perustuen valtionosuuden mitoituksessa on otettu huomioon indeksitason jäädytys vuosille

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

2016—2019. Hallintovaliokunta pitää valitettavana, että valtionosuuksien indeksikorotuksista on jouduttu mainituiksi vuosiksi luopumaan.

Kuntataloutta on leimannut viime vuodet jatkuva kireys, ja tilanteen arvioidaan lähivuosina jatkuvan. Heikko taloustilanne, toteutetut valtionosuusleikkaukset sekä kuntien kantokykyyn nähden liian suuret velvoitteet ovat asettaneet kuntien taloudet ahtaalle ja heikentävät kuntien mahdollisuuksia vastata tulevaisuuden muuttuviin palvelutarpeisiin. Hallintovaliokunta pitääkin tärkeänä, että kuntataloutta tällä esityksellä vahvistetaan. Valiokunta katsoo kuntatalouden vakauden kannalta olevan välttämätöntä, että hallitusohjelmassa sovitut, vielä yksityiskohdiltaan täsmentymättömät kuntataloutta vahvistavat uudistukset saadaan valmisteltua ja toimeenpantua määrätietoisesti. Valiokunta kiirehtii myös kuntien tehtävien ja velvoitteitten määrän vähentämistä. Valiokunta pitää nykyisessä taloustilanteessa tärkeänä uutta kuntatalouden makro-ohjausta eli asetettua kuntatalouden rahoitusasematavoitetta ja kuntatalouden sitovaa euromääräistä menorajoitetta.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta esittääkin tämän lain hyväksymistä täsmentämällä tämän esityksen 55 §:ää, ja mietintöön sisältyy kaksi vastalausetta.

**22.16 Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Pitkään jatkunut hyvin vaikea taloudellinen tilanne maassamme ei tunnu hellittävän. Hallituksen vaatimattomat satsaukset työllisyyteen ja talouden kasvuun sekä ihmisten ostovoimaa heikentävät leikkaukset ja työtekijöiden tilannetta heikentävät pakkolait vaikeuttavat tilannetta entisestään. Tämä kaikki heijastuu yhä vahvemmin myös kuntatalouteen ja ihmisille tärkeiden arkisten peruspalveluiden saatavuuteen ja laatuun.

Kuntien tehtäviä ja kustannuksia on tarkoitus karsia miljardiluokassa. Käytännössä se tarkoittaa kuntalaisten palveluiden heikentymistä. Yhtälöä vaikeuttaa erityisesti se, että samalla kunnan peruspalveluiden tarve kasvaa jatkuvasti muun muassa ikärakenteen muutoksen vuoksi. Hallitus satsaa kyllä lapsiperheiden kotiaivun lisäämiseen mutta tekee samalla rajuja leikkauksia lasten varhaiskasvatukseen. Hallitus suunnittelee satsausta omaishoitajien tilanteen parantamiseen, mutta samalla hallitusohjelman mukaan hyvän ikääntymisen turvaamisen ja palveluiden parantamisen laatusuosituksia aiotaan heikentää pienentämällä henkilöstömitoitusta ja laskemalla hoitotyöntekijöiksi myös opiskelijoita ja ilman alan koulutusta olevia ihmisiä. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ratifiointi uhkaa jälleen lykkääntyä, kun kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevan lakiuudistuksen voimaantulo siirtyy ensi vuoden alusta. Lisäksi esimerkiksi odotettu vammaislakien yhdistäminen, johon on laskettu 22 miljoonan kustannukset, on kokonaan uuden arvioinnin kohteena, vaikka laki on ihmisten yhdenvertaisuuden kannalta erittäin tärkeä.

Hallitus on korottanut 19.11.2015 antamallaan asetuksella sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja peräti noin 30 prosentilla. Näin on tarkoitus saavuttaa julkiseen talouteen 150 miljoonan euron säästö. Säästö perustuu arvioihin, sillä asiakasmaksujen periminen ja niiden suuruus kuuluvat kunnan harkintavaltaan. Asiakasmaksuista kertyvät rahat jäävät kunnille, mitä pidämme tässä tilanteessa järkevänä ratkaisuna. Emme kuitenkaan voi hyväksyä korotuksia. OECD-maiden vertailussa Suomi on keskitasoa ja pohjoismaisessa vertailussa osuus on korkea, kun katsotaan asiakkaiden maksuosuutta terveydenhuollon menoista. Asiakasmaksujen suurella korottamisella voi olla vaikutuksia palveluiden käyttöön. Korotuksista aiheutuvat kielteiset vaikutukset korostuvat heikompituloisilla ja paljon palveluita käyttävillä henkilöillä, joilla maksukatto ei kuitenkaan vielä täyty. Vähäva-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

raisempien palveluiden käyttäjien kohdalla korotus lisää tarvetta turvautua toimeentulotukeen. Nimenomaan sosioekonomiset terveys- ja hyvinvointierot ovat Suomessa ihmisten välillä suuret, joten myös tällä pienituloisten tilannetta heikentävällä säästöpäätöksellä on suoraan sosiaali- ja terveyseroja syventäviä vaikutuksia.

Kaiken kaikkiaan kuntapalveluihin kohdistuvat leikkaukset yhdessä etuuksiin kohdistuvien leikkausten kanssa heikentävät merkittävästi etenkin haavoittuvassa asemassa olevien pienituloisten ja paljon palveluita tarvitsevien ihmisten asemaa. Tämä näkyy myöhemmin syrjäytymisen lisääntymisenä, heikentyvänä terveytenä ja hyvinvointina sekä raskeampien ja kalliimpien hoitojen ja muun palvelun tarpeena. Edellinen hallitus tasapainotti kuntataloutta määräaikaikaisella kuntien korotetulla yhteisövero-osuudella. Tämän menetelyn jatkaminen on harkinnan arvoinen ratkaisu myös tässä tilanteessa.

**22.20 Sirpa Paatero sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tähän esitykseen sisältyy vastalause, jonka ovat allekirjoittaneet sosialidemokraatit, vihreät ja vasemmistoliiton ryhmä hallintovaliokunnassa. Muutama osuus siihen aiheeseen.

Kuntatalousohjelma, joka on aikaisemmalla hallituskaudella tehty, on hyvä runko nykyisin hahmottaa koko kunta-alan haasteellista tilannetta. Siihen tietysti vaikuttaa erityisesti nykyinen työllisyystilanne ja siihen tehtävät toimet, ovat ne sitten kuinka vähäisiä tai suuria. Nämä kuntien tilanteet näkyvät arjessa ihmisten peruspalveluiden saamisessa ja tietenkin niiden laadussa. Me tiedämme, että kuntatalouden haasteet tulevat siitä, että näiden palveluiden tarve kasvaa. Nyt ollaan tietysti tekemässä vielä itsehallinto-aluemuutosta. Nyt sitten tässä esityksessä valtionosuusprosentti todellakin nousee sen 0,3 prosenttia, mutta tämä indeksijäädytys on tietysti se iso ongelmallinen kohta, johonka sosialidemokraattien vaihtoehtobudjetissa ollaan sitten hakemassa kompensatiota yhteisövero-osuuden korotuksen jatkamisella. Koska se on nyt jo kahteen kertaan muistaakseni tehty, niin sitä oltaisiin voitu tällä hetkellä myöskin jatkaa.

Ongelmallisia ovat useammat kohdat ja yksi osa näistä perusteista, sillä varhaiskasvatustilain muutos on otettu perusteeksi tämän valtionosuusperusteen muutoksena. Tässä kohdalla on kysymys siitä, että tehdään ennakkollisesti tätä muutosta kunnissa, tai jos se laki menee läpi, niin eivät ne vaikutukset ole vielä mahdollisia, ja missään tapauksessa ne eivät ole tammikuun alusta asti voimassa. Ja nyt tämä valtionosuusmuutosperuste varhaiskasvatustilain muutoksena tulee tammikuun alusta voimaan.

Toinen kysymys on sitten se, mitkä ovat ne laskelmat ja kuinka paljon niillä toivotaan niitä säästöjä saatavan. Oletettavaa on, että ne laskelmat eivät tule pitämään paikkaansa, sillä se tarkoittaisi yli 4 000 lastentarhanopettajan tai lasten kanssa työskentelevän ihmisen irtisanomista. Ainoastaan sillä keinolla olisi tämä säästö saatavilla kunnissa.

Ja kolmantena on tietysti se, että suuret kunnat ja monet pienemmätkin kunnat ovat tällä hetkellä päättäneet, että ne eivät ota käyttöön tätä varhaiskasvatustilain muutosta.

Eliikkä on kolme isoa syytä siihen, että tämä valtionosuusjärjestelmään luotu perusta on romuttumassa. Sitten meillä ovat tietenkin keskustelussa myöskin vanhuspalvelulain mitoitukset ja muut, jotka ovat heikennyksiä ihmisten palveluihin, mutta sitten monet kunnat haluavat yhä edelleen pitää kiinni siitä vähintään 0,5:stä, jopa 0,6:sta. Eliikkä emme halua monessakaan kunnassa palveluita heikennettävän. Siitä syystä olemme esittämässä lausuman, jossa lukee, että "eduskunta edellyttää, että indeksijäädytyksiä ja muita leikkauksia kompensoidaan kuntatalouteen säilyttämällä yhteisöveron korotettu jako-osuus kunnille

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

myös vuodelle 2016" ja "varhaiskasvatuslakiin tehdyt muutokset eivät saisi etupainotteisesti vaikuttaa valtionosuuksien perusteluihin".

Vielä yksi asia, minkä mainitsen tässä kohtaa, on se, kun tehdään heikennyksiä kuntien palveluiden tuottamiseen. Se on tämä esitetty sairausvakuutusmaksun alennus yksityisille yrityksille mutta ei julkiselle puolelle, vaikka samanlaisia työntekijöitä, palkkaa ansaitsevia työntekijöitä, on myöskin kuntapuolella järjestämässä palveluita. Näin tehdään epä-tasa-arvoista kilpailua. Olemme yrittäneet tätä kysyä ministeriltä. Ensimmäinen vastaus: emme saaneet minkäänlaista vastausta tehtyyn kysymykseen. Olemme tehneet sen uudelleen. Toivomme saavamme perustelut, miksi vain yksityisiltä yrityksiltä alennetaan sairausvakuutusmaksuja mutta ei julkiselta puolelta, jolloinka kunnat ja kuntien työntekijätkin saisivat sen hyväkseen.

**22.25 Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraateilla ei ole tuolla hallintovaliokunnassa omaa edustusta, ja katsoimme, että tässä valiokunta on hallituksen alkuperäistä esitystä lähtenyt kiristämään, ja syynä ovat nimenomaan nuo opetustoimen valtionosuudet ja niihin liittyvät tarkistuslaskennat, eli 44 miljoonaa on sieltä tarkoitus nipistää.

Niinpä, arvoisa rouva puhemies, teen esityksen, että käsittelyn pohjaksi otetaan alkuperäinen hallituksen esitys 37, jossa siis tämä 44 miljoonaa säilyisi, koska täällä sanotaan, että tämä muutos tosiaan johtuu niistä kustannusten tarkistuksista, jotka koskevat pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien opetusten kustannuksia.

Kun lukee tämän hallintovaliokunnan mietinnön, johon sivistysvaliokunta on antanut lausunnon, niin täällä erityisesti nostetaan esille hyvin huolestuttavin äänenpainoin kaiken kaikkiaan tämä opetustoimen rahoitus. Meidän sivistysvaliokunta arvioi, että nykytilanteessa koulutuksellinen tasa-arvo kunnittain on jopa vaarantumassa rahoituksen vuosia kestäneen vähenemisen vuoksi. Siinä mielessä tuntuu kyllä todellakin huolestuttavalta, että valiokunnassa on päädytty kaikesta huolimatta nimenomaan opetustoimesta tekemään nämä nipistykset. Täällä sitten ihan tässä sivistysvaliokunnan lausunnossa nimenomaan tuodaan esille se, että valtiolla ei ole käytössä lainsäädäntöön nojautuvaa ohjausjärjestelmää, niin että voitaisiin tehokkaasti vielä puuttua näihin järjestämisissä tapahtuviin heikennyksiin opetuspalveluissa. Silloin, kun puhutaan pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevista oppilaista, niin heidän ovat niitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia oppilaita. Heillä on joku erityinen syy, minkä tähden heillä on tämä pidennetty oppivelvollisuus. Siinäkin mielessä, vaikka sinällensä varmaan valtiontalouden näkökulmasta tämä tarkistussumma 44 miljoonaa on pieni, niin kristillisdemokraatit esittävät, (Puhemies koputtaa) että sitä ei viedä pois, ja silloin tosiaankin se toteutuu sitä kautta, että hallituksen alkuperäinen esitys otetaan käsittelyn pohjaksi.

**22.27 Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kuntien tehtävien ja kustannusten karsiminen tarkoittaa käytännössä kuntalaisten palvelujen heikentämistä. Tämä on ristiriidassa sen tosiasian kanssa, että esimerkiksi väestön ikääntymisen myötä palvelujen tarve kasvaa. Myös työttömyyden lisääntyminen ja monet hallituksen tekemät säästöpäätökset tulevat johtamaan siihen, että kuntalaiset tulevat entistä enemmän tarvitsemaan muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluita.

Hallitus puhuu paljon myönteistä kärkihankkeistaan, ja minulla ei ole niistä mitään pahaa sanottavaa, mutta kun samalla viedään perustoiminnalta pohja pois, niin kärkihankkei-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

denkin hoito heikkenee. Terveyden edistämisen kärkihanke on hyvä, mutta samalla hallitus tekee toimia, joilla eriarvoisuus ja köyhyys lisääntyvät. Nämä ovat suurimpia riskitekijöitä myös terveyden eriarvoistumisessa. Samoin hallitus lisää lapsiperheiden kotiapua mutta samalla suurentaa ryhmäkokoja päivähoidossa ja koulussa. Omaishoidon ja kotihoidon kehittämiseen tähtäävä kärkihanke menettää merkityksensä, kun hallitus ei lainkaan huomioi yhteisökotien tilannetta, vaan heikentää henkilöstömitoituksia ja henkilökunnan ammattipätevyyksiä.

Sekä inhimillisyyden että kansantalouden näkökulmasta olisi kaikkein tärkeintä, että ihmiset voisivat säilyttää omatoimisuutensa mahdollisimman kauan myös silloin, kun eivät pysty enää asumaan omassa kodissaan. Pelkään kovasti, että hallituksen päätösten johdosta esimerkiksi muistisairautta sairastavien hoidossa entistä useammin joudutaan luopumaan aktiivisesta kuntouttavasta toiminnasta ja siirrytään passivoivaan puolesta tekemiseen. Muistisairautta sairastavan henkilön toimintakyvyn ylläpitäminen edellyttää riittävä ja osaavaa henkilöstöä.

Suuresti arvostamani ministeri Rehula on sanonut, etteivät numerot tee hyvää hoitoa. Olen aivan samaa mieltä hänen kanssaan, mutta valitettavan usein minimimitoituksista tulee kunnissa maksimi. Olen kuullut jo nyt monessa kunnassa sanottavan, että nyt voidaan sitten vähentää henkilöstöä. Ministeri kauniisti uskoo, että kunnissa osataan tehdä päätöksiä asiakkaan tarpeen mukaisista palveluista, mutta valitettavasti tämä ei aina pidä paikkaansa. Hallitus on sanonut, että toki kunnat voivat itse päättää henkilöstömitoituksen ja päivähoitoryhmien koot, mutta jos kunta ei saa rahoitusta, niin tiedämme, mihin se usein johtaa. Sama koskee myös palvelumaksujen korotuksia. Monessa kunnassa palvelumaksuja korotetaan varmasti juuri sen verran kuin hallitus päätöksillään sallii. Korotuksista aiheutuvat kielteiset vaikutukset korostuvat pienituloisilla ja paljon palveluita käyttävillä henkilöillä, joilla esimerkiksi maksukatto ei vielä täyty.

Kaiken kaikkiaan kuntapalveluihin kohdistuvat leikkaukset yhdessä etuuksiin kohdistuvien leikkausten kanssa heikentävät merkittävästi etenkin haavoittuvimmassa asemassa olevien pienituloisten ja paljon palveluita tarvitsevien ihmisten asemaa. Seuraukset näkyvät sitten pienellä viiveellä muun muassa syrjäytymisen lisääntymisenä, heikentyvän terveytenä ja hyvinvointina sekä kalliimman hoidon ja muun palvelun tarpeena. Eli säästöpäätökset ovat hyvin lyhytnäköisiä.

**22.31 Elsi Katainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On aivan totta, että tässä kireässä kuntatalouden tilanteessa ja valtiontalouden tilanteessa on yhä pidettävä kiinni siitä ja seurattava sitä, että valtion ja kuntien välinen rahoitusperiaatteen tasapuolisuus toteutuu tästä käsittelyssä olevasta vuosikorotuksestakin huolimatta. On aivan välttämätöntä, että kuntataloutta pyritään nyt vahvistamaan. Tosin nyt ensimmäistä kertaa neljään vuoteen valtion talousarvioesitys on kuntataloutta vahvistava. Ensi vuonna vaikutus on noin 288 miljoonaa euroa tämän vuoden talousarvioesitykseen verrattuna, ja koko tällä kehyskaudella kehitysarvion mukaan valtion toimenpiteet vahvistavat kuntataloutta vajaalla 500 miljoonalla eurolla. Tämä kaikki on tietysti positiivista.

Tässä kehitysarviossa ei ole kuitenkaan huomioitu vielä valmisteilla olevaa toimenpideohjelmaa siitä, kuinka kuntien tehtäviä ja vähentämissä tehdään, ja jo edellisestä kaudesta tiedämme, että se ei todellakaan ole helppo tehtävä, eikä myöskään sote-uudistuksen vaikutuksia, joiden kyllä odotetaan vahvistavan myöskin kuntataloutta. Meillä on myös edelliseltä kaudelta joitakin haasteita jäljellä, esimerkiksi alijäämien kattamisvelvollisuus kun-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

nille, joka tulee ihan täysimääräisenä myöskin käytäntöön, eikä riitä enää se, että tehdään vain asiasta suunnitelma. Vielä on vähän hämärän peitossa, kuinka se tulee vaikuttamaan sitten kuntien talouteen, puhumattakaan kuntien uudesta roolista tässä suuressa sote-uudistuksessa. Varmasti haasteita tulee olemaan, mutta on huomattava se, että nyt kuitenkin ollaan jo menossa plussan puolelle.

**22.33 Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiedoksi edustaja Kataiselle ja tuleville keskustan puhujille tästä samasta aiheesta: kuntatalous on osa julkista taloutta, ja vaikka kuntien rahoitustilannetta ei suorilla leikkauksilla heikennetä, ja hyvä niin, erittäin hyvä niin, hallituksen pakkolait, leikkaukset ja kiristävä finanssipolitiikka iskevät myös kuntiin ja kuntalaisiin. Tämä pitää pystyä muistamaan tässä yhteydessä, kun puhutaan, että kuntataloutta ei suoraan heikennetä. Ei suorasti, mutta koska kiristävä finanssipolitiikka on huomattavasti kiristävämpää kuin vielä viime kaudella, niin tällä kehyskaudella nimenomaan se kiristävä finanssipolitiikka iskee paljon kovemmin kuin ne suorat valtionosuuksien leikkaukset viime kaudella. Jos niistä on huolissaan, nyt teillä on kaikki valta ja vastuu perua vaikka niitä viime vaalikauden vaikeita päätöksiä kuntien valtionosuuksista.

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Puhujalistaan.

**22.34 Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Katainen tässä edellä vei hivenen sanat suustani. Oleellista tässä esityksessä on nyt kyllä se, että tämä on kuntataloutta vahvistava toimenpide, ja pidän sitä erittäin positiivisena.

Edustaja Aalto käytti tuossa äsken puheenvuoron ja sanoi, että kuntatalous on osa julkista taloutta. Totta kai näin on, mutta mielestäni nyt on äärettömän positiivista, että tämä hallitus vahvistaa sitä taloutta, kun edellinen hallitus, jossa edustaja Aallonkin edustama puolue oli istumassa, sälytti nämä vaikeat leikkaus- ja veronkorotuspäätökset tuonne kunnille, kuntien vastattavaksi, ja tämä oli mielestäni äärettömän selkärangatonta. Siellä pantiin kuntapäätäjät seinää vasten, kiristettiin rahoitusruuvia ja pakotettiin tekemään ne leikkaukset siellä, kun olisi kyllä ollut johdonmukaisempaa ja äärettömän paljon reilumpaa, että se vastuu olisi kannettu täällä. Mutta sitä vastuuta ei edellinen hallitus ollut valmis kantamaan.

**22.35 Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa tässä asiassa olen ihan yhtä mieltä edustaja Kärnänsä kanssa. Viime vaalikaudella oli vastuu-tonta sälyttää kuntapäätäjien harteille niitä isoja päätöksiä, mitä valtio ei suoraan kyennyt tekemään. Mutta nyt nimenomaan edustaja Kärnä ja hallitus voivat korjata tämän epäoikeudenmukaisuuden ja perua nämä valtionosuusleikkaukset. Ja muistutan vielä siihen päälle: kun tätä ei tehdä, niin pahennetaan vielä tilannetta äärimmäisen kiristävällä finanssipolitiikalla ja taas siirretään kuntapäätäjien vastuulle erittäin ikäviä päätöksiä. Vaikutus on ihan sama, tehdään se suoraan niiden valtionosuuksien kautta vai julkisen talouden finanssipolitiikan kautta. Se iskee sinne köyhiin ja pienituloisiin ja vaikeuttaa nimenomaan kuntapäätäjien asemaa. Jos te olette aidosti huolissanne kunnista, kuntien rahoitusasemasta ja kuntalaisten palveluista, tehkää vähemmän kiristävää finanssipolitiikkaa ja perukaa niitä viime vaalikauden ikäviä päätöksiä. Teillä on vastuu. Teillä on mandaatti. Teillä on valta. Käyttäkää sitä.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Myönnän kolme vastauspuheenvuoroa, edustajille Kärnä, Jarva ja Korhonen, ja tässä järjestyksessä.

**22.36 Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sitä valtaa tämä hallitus nyt käyttää. Kuntien tehtäviä ja velvoitteita ollaan keventämässä. On sitouduttu siihen, että sinne ei yhtään uusia tehtäviä säilytetä, ellei niihin sitten osoiteta riittävää rahoitusta. Ja myös tämä nyt käsitteillä oleva esitys on kuntataloutta vahvistava, sen varmasti nyt edustaja Aaltokin myöntää. Eli tässä tehdään juuri niitä toimenpiteitä, joihin otitte tuossa äsken kantaa. Meillä on paljon korjattavaa edellisen hallituksen jäljiltä.

**22.37 Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tuota edellisen puhujan asiaa jatkaen: Nimenomaan näin, eli hallitus haluaa nimenomaan vähentää kunnilta niiltä tehtäviä, joita on merkittävästi lisätty edellisten vuosien aikana, ja nimenomaan tätä rahoitusasemaa parannetaan. Ja hallitusohjelmassa on myös linjattu, että jos uusia tehtäviä tulee kunnille, niin siihen annetaan se vastaava rahoitus. Subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta tuossa juuri puhuttiin, ja siihenhan nimenomaan liittyy se, että kun siinä turvataan kaikille se varhaiskasvatus jatkossakin edelleen ja kaikille niille myös kokopäiväisenä edelleen, jotka sitä tarvitsevat, niin tässä samassa yhteydessähän katsotaan se palvelutarve niille perheille, mitä muuta apua ne tarvitsevat kuin vain sen päivähoitopaikan. Ja tähän liittyen kuntien palveluvalikoima perheille itse asiassa laajenee ja paranee, ja tämä kotipalvelu, joka on tässä iso asia, tulee perheille nyt jatkossa paranemaan. Tämä on myös resursikysymys, ja tähän resursseja lisätään kunnille.

**22.38 Timo V. Korhonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella valtion alijäämiä siirrettiin kuntatalouden harteille koko ajan huolimatta siitä, että molemmathan ovat, niin valtiontalous kuin kuntatalous, luottoluokittajien seuraamassa riskianalyyssissä.

No, edustaja Aalto sanoi, että hallituksella olisi valta muuttaa kunta- ja talouspolitiikkaa. Sitä kunta- ja talouspolitiikkaa nyt muutetaan, mutta jos ajatellaan, että viime kaudella leikattiin valtionosuusprosenttia yli 8 prosenttiyksikköä, niin sen nopea muuttaminen on aika mahdollista. Suuntaa muutetaan, ja sen lisäksi kuntataloutta pyritään vahvistamaan monilla isoilla rakennemuutoksilla: sote niistä suurin, tehtävien leikkaukset, normien leikkaukset ja niin pois päin. Mutta se muutos on aika hidasta. Tärkeää on kuitenkin nyt, että kuntataloudellakin ja kunnilla on tietynlainen rauha tehdä sitä kehitystyötä tästä eteenpäin.

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Kaksi vastauspuheenvuoroa vielä, ja sen jälkeen puhujalistaan, edustajat Aalto ja Katainen.

**22.39 Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nimenomaan tässä subjektiivisen päivähoito-oikeuden ohella kysymys on siitä, että vaikka puhutaan paljon, että tehdään byrokratian purkutalkoita, tässä on kyse nimenomaan byrokratian lisäämistä kunnista, ja se lisää myös kustannuksia ja lisää nimenomaan kuntien hallinnollista taakkaa. Se on ristiriidassa sen kanssa, mitä aikaisemmin sanottiin. Ja nimenomaan se on tärkeintä, kun puhutaan julkisesta taloudesta, että katsotaan kokonaisuuksia. Se on hyvä asia, että vasen käsi tässä näin ei lisää kuntien rahoitustaakkaa, mutta jos oikea käsi sitä lisää, kaksin verroin kauhuo enemmän, niin mikä jää lopputulokseksi? Pitää katsoa, mitä vii-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

van alle jää. Tämä on se kaikkein olennaisin asia, mikä tässä unohtuu. Tuntuu, että kuntien rahoitusasemasta puhuminen on nimenomaan keskustalle ehkä tällä hetkellä se ainoa tapa, millä pyritään oikeuttamaan julkisen talouden toimien ja sen kautta kiertoreittiä pitkin tuleva erittäin kiristävä kuntien rahoitusasemaa heikentävä vaikutus.

**22.40 Elsi Katainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä keskustaa päähallituspuolueena kantaa huolta valtiontaloudesta ja ymmärtää hyvin sen, että kuntatalous on osa julkista taloutta ja kokonaisuutta. Ilman muuta sitä katsotaan ja silläkin tavalla, että — toivottavasti nyt muistetaan se — nyt täytyykin kunnissa muistaa koko kuntakonsernin käsittely. Nyt ei ole yksikkönä pelkkä kunta, peruskunta, vaan nimenomaan koko kuntakonserni, mikä tuo lisää haasteita tietysti kuntapäätäjille. Ja on muistettava se, että kunnilla on myös oma vastuunsa omista rakenteistaan ja omista toimistaan ja ne ovat sillä tavalla vastuussa myös siitä julkisesta taloudesta.

Mutta lopetan siihen, mistä aloitin: rahoitusvastuun periaate on se, mistä pitää pitää huolta, ja siinä on valtiolla kyllä oma vastuunsa kannettavana, ja kunnat ovat jääneet siinä kyllä nopen osalle.

**22.41 Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Essayah esitti, että käsittelyn pohjaksi otetaan hallituksen alkuperäinen esitys, ja sehän tarkoittaa käytännössä 44 miljoonan euron lisäystä kunnille. Mielestämme tämä hallintovaliokunnan tekemä kiristys oli tässä tilanteessa, näiden tarpeiden edessä väärä. Kannatan edustaja Essayahin tekemää esitystä.

**22.41 Petri Honkonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tervehdin kyllä tätä esitystä valtionosuuksien nostamisesta ilolla, kuten varmasti moni muukin kuntapäätäjä näiden viime vuosien jälkeen. Nythän tilanne on kuitenkin se, kuten tässä edellä on kuultu, että kuntien rahoitusasema, kuntien taloudellinen asema tämän esityksen myötä paranee. Sen takia ihmettelen kovasti tätä keskustelua, mitä tässä edellä on käyty.

Pidän sen vuoksi myöskin siitä omasta kuntapäätäjän näkökulmastani tärkeänä — kun olen omassa kotikunnassani Saarijärvellä nähnyt sitä kunnan arkea ja sitä kunnan taloudenpitoa — että nyt näytetään myös positiivista viestiä ja annetaan sitä tässä aikaisemmin peräänkuulutettua työrauhaa myös kunnille. Nythän tilanne on se, että meidän on aivan ehdottomasti saatava eteenpäin myös näitä kuntien muita kustannuksia, velvoitteita aiheuttavien tehtävien karsimisia. (Puhemies koputtaa) Se on aivan välttämätöntä. Meidän tulee myöskin sitten pidättäytyä näiden uusien velvoitteiden tuomisesta.

**22.43 Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä kysyttiin sitä, miksei hallitus nyt palauta kaikkia leikattuja valtionosuuksia, niin kyllähän itse asiassa se linja muuttuu. Nimittäin vuonna 2011 kuntien peruspalveluiden valtionosuusprosentti oli vielä 34,11, ja tähän vuoteen mennessä se on laskenut 25,42 prosenttiin, ja nyt me korotamme sitä. Kyllähän me koetamme korjata niitä leikkauksia, mitä edellinen hallitus sai aikaan, valtionosuusprosenttia nostamalla. Toki se tapahtuu hitaasti mutta maltillisesti, mutta me emme leikkaa valtionosuuksista suoraan. Toki on surullista, että indeksejä jäädytetään, mutta kylläpä ne taisi jäädyttää joku edellinenkin hallitus tässä maassa. Kysymys on tietenkin suuresta kuntatalouden kuvasta, suuresta linjakuvasta, että me emme säilytä uusia tehtäviä kunnille. Me emme leikkaa, jos ei samalla lähde palveluvelvoitteita pois kunnilta.



## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

22.44 **Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tuo hallintovaliokunta toteaa mietinnössä aivan oikein, että kuntataloutta on leimannut viime vuodet jatkuva kireys, ja tilanteen arvioidaan lähivuosina jatkuvan. Heikko taloustilanne, toteutuneet valtionosuusleikkaukset sekä kuntien kantokykyyn nähden liian suuret velvoitteet ovat asettaneet kuntien taloudet ahtaalle ja heikentävät kuntien mahdollisuuksia vastata tulevaisuuden muuttuviin palvelutarpeisiin. Hallintovaliokunta pitääkin siis tärkeänä, että kuntataloutta pyritään nyt vahvistamaan, ja kuten täällä on todettu, ensimmäistä kertaa neljään vuoteen valtion talousarvioesitys on kuntataloutta vahvistava. Kehitysarviossa ei siis — kun tässä on nyt ajateltu ja nähty, että kuntatalous vahvistuu ensi vuonna lähes 300 miljoonalla eurolla, 500 miljoonalla eurolla vuoden 2019 tasolla — ole huomioitu vielä valmisteilla olevaa toimenpideohjelmaa kuntien tehtävien vähentämisestä eikä ennakoitu sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen vaikutuksia. Itse näen joka tapauksessa selkeästi, että viime eduskuntavaalien jälkeen kuntapolitiikassa tapahtui selkeä käänne.

Arvoisa puhemies! Arvostan valiokuntatyössä kaikkien edustajien ja valiokuntaryhmien työtä, sitä myötä myös tehtäviä ja tehtyjä vastalauseita ja eriäviä mielipiteitä. Itse näen niin, että hallituspuolueitten edustajien suoranainen velvollisuus on näihin vastalauseisiin ja eriäviin mielipiteisiin perehtyä ja arvioida omaa päätöksentekoa siltäkin pohjalta. Tähän valtionosuuslakiin lausunnon antoivat sivistysvaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta. Kaikella ystävyydellä näiden valiokuntien lausuntoihin tehtyjen vastalauseitten sisällön osalta rohkenen sanoa näin: olisin odottanut kohtuulliseen korkeaa itsekritiikkiä. Tarkoitin tällä sitä, että viime vaalikauden aikana kuntataloutta ajettiin todella rajulla kädellä alaspäin. Yleensä ei kannata katsoa taaksepäin tehtyjä päätöksiä, mutta kuntatalouden nykytilanteeseen ja siihen kriisiin vaikuttaa aivan oleellisesti ja keskeisesti se, minkälaista kuntapolitiikkaa viime kaudella kaiken kaikkiaan harjoitettiin.

Siis viime vaalikaudella päätettiin kumulatiivisesti yhteensä noin 4 miljardin euron valtionosuuksien leikkauksista vuosille 2012—2017. Kuluvan vuoden tasossa valtionosuuksien leikkaukset ovat noin 1,5 miljardia euroa. Kuntien peruspalveluitten valtionosuusprosentti laski vuodesta 2011 tähän vuoteen yli 8 prosenttiyksiköllä. Sen nopea palauttaminen tässä taloustilanteessa on mahdotonta. Viime vaalikausi oli kunnille monella tavalla erittäin sekava, niin kuin kaikki tässä salissa olevat ja erityisesti kuntapolitiikassa olevat tietävät. Kuntien peruspalveluitten valtionosuuksiin tehtiin historiallisen suuria leikkauksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuksien indeksit jäädytettiin — 400 miljoonaa euroa miinusta. Kunnille sälytettiin raskaita lisätehtäviä vajaalla rahoituksella, erityisesti pitkäaikaistyöttömien rahoitusvastuu. Asiakasmaksuja, kiinteistöveroja ja verotusarvoja korotettiin. (Riitta Myllerin välihuuto) — Sen sijaan kuntia koskevissa uudistuksissa pääsääntöisesti valitettavasti epäonnistuttiin, edustaja Myller.

Sipilän hallitusohjelmaan on aivan oikein siis kirjattu monia kuntataloutta vahvistavia elementtejä: kunnille ei sysätä uusia vastuita tai niiden rahoitusta ei leikata, jollei valtio rahoita niitä kokonaan tai vastaavalla summalla vähennä kuntien velvoitteita. Kuntien velvoitteita pyritään nyt karsimaan miljardilla eurolla, sekä laajalla kokeilutoiminnalla annetaan kunnille väljyyttä huolehtia tehtävistään kustannustehokkaasti. Eli totean tässäkin lopuksi, että kuntapolitiikan suunta on muuttunut, mutta kun kaikki tiedämme, miten laaja merkitys kuntataloudella ja kuntien palvelutoiminnalla on kansalaisten elämään, niin tämä kuntatalouden, kuntakentän vahvistaminen on koko tämän eduskunnan, koko tämän salin yhteinen asia.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

**22.49 Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus arvioi, että leikkaamalla subjektiivista päivähoito-oikeutta olisi saatavissa säästöjä. Minusta tämä on erittäin lyhytnäköinen ajatus, varsinkin kun hallituksen laskennalliset arviot perustuvat yli kymmenen vuotta vanhoihin tietoihin. Toisaalta päivähoiton laatu heikkenee, kun hallitus on asetuksella kasvattanut päivähoiton ryhmäkokoja. Hallitus ei ole millään tavalla huomionnut varhaiskasvatuksen lastensuojelullisia vaikutuksia, kuten sitä, että nyt sellaiset perheet, joissa on vaikkapa uupumusta ja mielenterveysongelmia, voivat saada tukea arkeensa sillä, että päivähoito on järjestetty. Jatkossa, kun sitä pitää erikseen anoa, on vaara, että nämä perheet joutuvat leimatuksi. Toisaalta päivähoiton rajaaminen vaikuttaa myös työssäkäyntiin ja työelämään. Kun nyt subjektiivinen päivähoito-oikeus rajataan 20 tuntiin, niin se vaikeuttaa muun muassa osa-aikatyötä. Monet osa-aikatyötä tekevät tekevät enemmän työtä viikossa kuin tämän 20 tuntia. Toisaalta työttömät, joilta viedään oikeus lapsen kokopäiväiseen hoitoon päivähoitossa, eivät ole niin selkeästi työmarkkinoiden käytettävissä tai voi käyttää aikaansa työpaikan etsimiseen.

Minä olen kaiken kaikkiaan erittäin huolissani siitä, että hallitus toimillaan ja säästöillä ja leikkauksillaan heikentää kaikkein pienituloisimpien ja heikoimmassa asemassa olevien kuntalaisten asemaa. Nyt asetuksella on päätetty korottaa terveystalvelujen asiakasmaksuja 30 prosentilla. Tämä osuu erittäin kipeästi juuri niihin kuntalaisiin, jotka tarvitsevat paljon terveystalveluita ja käyttävät muun muassa paljon lääkkeitä.

**22.51 Heli Järvinen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä luvataan kovasti kunnille työrauhaa. On ihan loistavaa, että valtioneosuuksia ei tällä kaudella aiota leikata. Siitä huolimatta suosittelisin hallitukselle nyt jättä hattuun sen suhteen, mikä merkitys niillä tulee kuntien taloudelle olemaan, kun kuntia rokotetaan toisella kädellä koko ajan. Jos otetaan pari esimerkkiä: Työllisyysmäärärahoista leikataan 50 miljoonaa, mikä tarkoittaa sitä, että vastuu pitkäaikaistyöttömistä tulee jatkossa siirtymään yhä selvemmin kunnille. Samaan aikaan uusia tehtäviä kunnille pakosti tulee, esimerkiksi nyt subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen kautta. On pakko löytää henkilökuntaa, joka selvittää lasten tarpeita koko-aikaiseen päivähoitoon, kun se ei enää ole subjektiivinen oikeus. Näitä tehtäviä vain tulee.

Kun samaan aikaan kuntalaisilta indeksit jäädytetään, pakkolait säädetään, työttömyys kasvaa, on aivan selvää, että kuntalaisilta saatavat veroeurot tulevat rankasti vähenemään. Se tarkoittaa, hyvät ystävät, sitä, että kuntien tulot vähenevät. Eli en ihan kovasti vielä tuulettelisi sillä, että kuntataloudella menee nyt hyvin — meillä Savonlinnassa ainakin korotetaan jälleen kuntaveroprosenttia. Mutta lupaan, että vilpittömästi ja rehellisesti perehdymme asiaan kolmen vuoden kuluttua: oletteko onnistuneet parantamaan kuntien tilannetta vai ette.

**22.53 Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Haluaisin vain kommentoida yhdeltä osin edustaja Korhosen puheenvuoroa, kun hän viittasi, että viime kaudella tehtiin ratkaisu, jossa kuntien vastuu työmarkkinatuen maksuosuuksista kasvoi ja se oli rasite kuntataloudelle. Näin varmasti oli. Silloin jo valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että jos samanaikaisesti ei ole riittävästi tarjolla aktiivisia työvoimapolitiikan välineitä, jotta kunnat voivat huolehtia aktivointivelvoitteestaan ja sitä kautta päästä irti sakkomaksuiksi kutsutuista työmarkkinatuen maksuosuuksista, niin silloin käy näin, että kuntatalous kärsii. Nyt tällä hetkellä tuo vanha esitys säilyy voimassa ja sen lisäksi leikataan, niin kuin edustaja Jär-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

vinen tässä totesi, voimakkaasti aktiivisen työvoimapolitiikan rahoja, mikä tosiasiallisesti johtaa siihen, että tuo maksuosuus ja niin sanottu sakko-osuus kunnissa kasvaa, koska ei ole sitä valtionosuutta, jolla ihmiset voisivat päästä aktiivisiin työvoimapolitiikan välineisiin. Ja mitä tulee yleiseen ikään kuin kustannuskilpailukyky politiikkaan, niin siinä suuri ongelma on se, samoin kuin osassa säästöjä, että itse asiassa se leikkaa aika voimakkaalla kädellä kuntien verotuloja.

**22.54 Sirpa Paatero sd:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama huomio tähän lisää. Jos indeksit jäädytetään — ja me kaikki tiedämme, että joka tapauksessa kustannusten kasvu on nähtävissä — niin se tulee leikkaamaan siinä kohtaa kuntien toimintamahdollisuuksia, vaikka sitä euromääräisesti ei näin vähennettäisi. Muistan kyllä hyvin edelliseltä kaudelta, että silloinkin on ollut tavoitteena a) korvata kunnille mahdollisimman hyvin ne uudet tehtävät ja b) vähentää kuntien tehtäviä ja velvollisuuksia. Nyt kun on kysytty, miten paljon siitä miljardista on saatu tällä hetkellä kasaan, niin vastaus on muutamia miljoonia, jotka ovat löytyneet niistä tehtävistä, joita nyt pystyttäisiin vähentämään. Elikkä vielä ollaan aika pitkällä takamatkalla sen miljardin säästön saavuttamiseksi.

Meillä on näitä tehtäviä jo tässä edelläkin mainittuna, ja kolmen vuoden jälkeen ollaan todellakin uudenaikaisessa tilanteessa, kun nämä IHA-alueet ovat sitten käynnissä, ja siinä kohtaan kunnilla ei ole enää kuin 40 prosenttia nykyisistä valtionosuuksista eikä siinä kohtaa myöskään niitä tehtäviä eikä velvoitteita, ja sen jälkeen ollaan totaalisesti erilaisessa tilanteessa. Me voimme keskustella ihan toisenlaisen keskustelun. Elikkä nämä indeksijäädytykset ja kustannusten tason alenemiset eletään nyt, ja sen jälkeen kun mietitään, mitkä tehtävät jäävät tai eivät jää kunnille, niin muun muassa työllisyyden hoito, kuntoutus ynnä muut tehtävät.

Olen huolissani siitä — yksi pieni yksityiskohta vielä — että kun esimerkiksi Veikkauksen tuloutuksista tällä hetkellä annetaan kunnille liikuntatoimen järjestämiseen rahoitusta, niin mitä tulee tapahtumaan, kun hallitusohjelmaan on kirjattu, että liikuntalakia ei tarvitse noudattaa. Tarkoittaako se sitä, että myöskään näitä valtionosuuksia ei tältä osin sitten makseta?

**22.56 Touko Aalto vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Olisi hienoa, jos minun ei tarvitsisi käyttää tätä puheenvuoroa. Ja on hienoa, että keskusta vaatii jälkikäteen vähemmän kiristävää finanssipolitiikkaa viime kauden osalta muun muassa edustaja Korhosen puheenvuorossa. Jotta keskusta olisi looginen tälle linjalle, se a) korjaisi viime vaalikauden leikkauksia edes osin, vaikka pidemmällä aikajänteellä, nimenomaan mitä tulee kehyksiin, ja b) tekisi vähemmän kiristävää finanssipolitiikkaa. Voi kysyä vaikka edustaja Korhoselta: voitko kertoa, miten hallituksen pakkolait, leikkaukset ja kiristävä finanssipolitiikka auttavat kuntien rahoitustilannetta? Vasen käsi ei tiedä, mitä oikea käsi tekee. Ja tämä on nimenomaan se olennainen juttu: katsoa, mitä viivan alle jää.

Teidän linjanne johtaa ennen kaikkea massiiviseen työttömyyteen ja sekä valtion että kuntien verotulojen vähentämiseen, ja tämä johtaa siihen, että kun valtio ja kunnat pakotetaan leikkaamaan menojaan, niin myös ne tulot vähentyvät, ja yhä vähemmän ihmisillä on ostovoimaa, kun kokonaiskysyntä vähenee, ja yhä vähemmän menee euroja yrityksiin, yksityiselle sektorille, ja yhä vähemmän yksityinen sektori pystyy työllistämään ja investoimaan. Ja tästä syntyy se negatiivinen kierre, mistä täällä on monta kertaa varoitettu, ja se

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

koskee myös kuntia. Näköjään tuntuu, että keskusta on täysin pimennossa makrotalouden ihan abc-logiikasta.

**22.57 Elsi Katainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on perätty moneen otteeseen työrauhaa kunnille. Minä näen, että nyt tulevaisuudessa kunnilla on enemmän työrauhaa. Ollaan esimerkiksi pääsemässä eroon turhista kuntaliitosselvityksistä, jotka ovat vaivanneet kuntia koko viime kauden, työllistäneet turhaan ja johtaneet vain harvoin kuntaliitoksiin, toisin kuin aiempina aikoina, jolloin esimerkiksi Paras-hankkeen aikana saatiin vapaaehtoisia kuntaliitoksia, noin sata kuntaa vähemmän lopputuloksena.

Minä näen — kuten edustaja Paatero tuossa vähän maalaili kuvaa uudesta kunnasta — sen hyvin valoisana ja paljon uusia mahdollisuuksia antavana. Minä näen hyvänä sen, että kunnat ikään kuin pääsevät eroon siitä sote-vaivasta ja -ikeestä, mikä niillä on ollut. Kuinka paljon itse asiassa te monet kuntataloudessa mukana olevina pystyitte oikeasti vaikuttamaan siihen, miten sote-asiat menivät ja kuinka paljon se maksoi, varsinkin kun puhutaan erikoissairaanhoidosta suhteessa kuntien laskutuksiin? Minä näen siinä paljon mahdollisuuksia sillä tavalla, että nyt voidaan keskittyä enemmän niihin elinvoimakysymyksiin, terveyden edistämisen asioihin, ja myöskin kaikkia uusia kokeiluja, toiminnan mahdollisuuksia se antaa. Ja siksi, kuten Paaterokin sanoi, nämä pienemmät muutokset ovat käsisämme nyt, mutta meidän täytyy yhdessä valmistautua niihin suurempiin, uuden kunnan haasteisiin.

**22.59 Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! En voi kyllä muuta kuin hämmästelä tätä opposition linjaa. Tässäkin salissa on nyt tänään pitkin päivää vaadittu koko ajan parempia ja parempia vaikutuksen arviointoja, ja meidän tulisi tunnustaa se fakta, että edellinen hallitus ei muuta tehnyt. Se teki niitä vaikutusarviointoja, ja vaikeimmat eli ne päätökset jäivät sitten tekemättä, tai ne vaikeat päätökset sysättiin sitten kuntien vastuulle, kuten nyt on tapahtunut. Kaikki vaikeat päätökset edellisellä hallituskaudella, leikkaukset, veronkorotukset, yritettiin välttää sillä, että laitetaan kuntapäätäjät tekemään ne. Nyt tämä hallitus, hitaasti mutta varmasti, korjaa sitä virhettä. Ne aukot siellä kuntataloudessa, kuten on tunnustettu, ovat suuria, ne ovat valtavia. Mutta nyt tällä hitaallakin korjaamisella — myös edustaja Aalto varmasti tunnustaa sen — kun kuntataloutta vahvistetaan, niin myös sinne paikallistalouteen ja paikallisesti pumpataan sitä teidänkin peräänkuuluttamaanne ostovoimaa, ja se tulee kyllä hyödyttämään sitten kuntataloutta ja kuntalaisia. Samaten on nyt tunnustettava se, että näiden tehtävien ja velvoitteiden keventämisellä, kun se saadaan kunnolla vauhtiin ja se etenee, tulee olemaan erittäin voimakas kuntataloutta vahvistava vaikutus.

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Edustaja Aallon nimi mainittiin. — Olkaa hyvä, vastauspuheenvuoro.

**23.00 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro):** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kärnä sanoi aivan oikein, että viime vaalikauden ja viime hallituksen suurin synty oli se, että se ei kyennyt päätöksiin. Tällä vaalikaudella näyttää, että kolmen p-kirjaimen sääntö on muodostunut vakiintuneeksi tavaksi. Ensin päätetään, sitten pohditaan ja lopuksi perutaan. Ilmeisesti tarvitaan se kolmas vaalikausi, että saadaan tehtyä päätöksiä ja vietyä ne loppuun asti.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Edustaja Korhonen. Puhujalistaan siis menttiin.

**23.01 Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä edellinen puhuja sanoi, että viime kauden hallitukset eivät kyenneet päätöksiin. Kyllä ne kykenivät kuntatalouden osalta: Valtionosuusprosenttia leikattiin yli 8 prosenttiyksiköllä. (Eduskunnasta: Huhhuh!) Vuositasolla tämän vuoden tasolla 1,5 miljardia euroa valtionosuuksia pois.

Mutta sitten edustaja Järvinen tuossa puheenvuorossaan totesi, että ikään kuin keskusta tuulettelee, että kunnilla menee hyvin. Minä haluaisin tietää, kuka meistä keskustalaisista edustajista sen sanoi. Jos kunnilta kumulatiivisesti on leikattu 7 miljardia euroa valtionosuuksia, ei kenenkään meidän pokka kyllä kestä sanoa, että kunnilla menee hyvin. Mutta täytyy myös todeta se, että plus 300 miljoonaa euroa valtionosuuksia ensi vuonna lisää on aika paljon enemmän kuin miinus 1,5 miljardia euroa vuositasolla. Eikö niin, edustaja Järvinen?

Edustaja Paatero käytti, kuten hänen tapanaan on, jälleen erinomaisen puheenvuoron. Hän viittasi tähän kuntien tehtävien vähentämiseen sanomalla, että se on vaikeaa. Se on totta vieköön sitä, jos kunnilta otetaan yli puolet tehtävämäärästä soten osalta pois. Miljardi euroa kuntien tehtävien vähentämiseen on todella iso tehtävä myös sen takia. Mutta minä ymmärrän sillä tavalla, että myös edustaja Paatero on sitä mieltä, että kuntien tehtäviä on pyrittävä karsimaan. Sitä taustaa vasten tämä sosiaali- ja terveystalouden eriyminen mielipide on aika erikoinen, koska täällä lähdetään siitä, että tämä kuntien tehtävien vähentäminen olisi kuntalaisten näkökulmasta ikään kuin kielteinen asia.

**23.03 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro):** Arvoisa rouva puhemies! Täällä ei enää uskalla sanoa kenenkään nimeä keskustelun tyrehdyttämiseksi. Mutta haluan vain korjata sen, että en todellakaan ole kenenkään väittänyt tuulettelevan kuntien tilanteella, mutta monessa puheenvuorossa on tullut ilmi se, että kunnilla on nyt tulevana vuosina työrauha. Se ei vain pidä paikkaansa, koska koko ajan, vaikka valtionosuuksia ei leikata, kuntien tulot pienenevät sitä kautta, että ihmisten, kuntalaisten maksamat verot vähenevät. Työttömyyden takia, indeksien jäädyttämisen takia, pakkolakiin takia, monesta syystä, ja se tulee näkymään kuntataloudessa aivan samalla tavalla kuin valtionosuuksien leikkaaminen viime kaudella. On ihan loistavaa, jos valtionosuuksiin ei tällä kaudella kosketa, ja lupaan olla ensimmäisenä tuulettamassa, jos kolmen vuoden päästä kuntien talous on paremmalla tolalla. Tämä on lupaus.

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Puhujalista.

**23.04 Sanna Marin sd:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan pyysin tämän puheenvuoron edustaja Kataisen puheenvuoron innoittamana. Hän viittasi edellisen kauden päätöksiin kuntarakenteen osalta. Ehkä tähän voisin sen verran todella omalta kaupunkiseudultani, tuolta Tampereen kaupunkiseudulta, että me olimme itse asiassa tekemässä oikein hyvää yhteistyötä Tampereen ja Tampereen ympäristökuntien kanssa. Olimme luomassa sinne tällaista omaa kaupunkiseudun mallia, jolla olisimme voineet järjestää sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen palvelut että sitten sosiaali- ja terveydenhuollon ja koulutuspalvelut sillä tavalla, että edelleen olisivat olleet lähikunnat lähellä ja sitten olisi kuitenkin ollut tällainen vahva hartia näille kaupunkiseudun yhteisille palveluille. Olimme siinä etenemässä oikein hyvässä yhteisymmärryksessä, kunnes sitten tuli tämä sote-uudistus, joka ikään kuin jyräsi

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

tämän kuntarakennemuutoksen ja sitten jouduimme ottamaan siihen aikalisän ja jäädyttämään sen kaupunkiseudun yhteisen kehittämisen näiltä osin, kun jäimme odottamaan, mitä tämä sote-uudistus tuo tullessansa.

Oikeastaan toinen kommenttipuheenvuoro tähän kohtaan nimenomaan tämän sote-uudistuksen osalta: Kun täällä edustaja Katainen sanoi, että nyt kunnat pääsevät tästä sote-ikeestänsä eroon, niin me emme ole kyllä nähneet tätä minään ikeenä vaan palveluna, joka tukee myös näitä muita palveluita. Ihmisen elämä on kuitenkin kokonaisuus, ja meillä Tampereen seudulla on ollut tällainen elämäntarkistusmalli käytössä, ja tiedän, että se on muillakin kaupunkiseuduilla ollut käytössä. Olemme ajatelleet, että meidän kannattaa rakentaa palvelut niin perustasolla, että ne tukevat toinen toisiaan, ja nähdä ihminen kokonaisuutena. Siinä esimerkiksi liikenteen palvelut, asumisen palvelut, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, koulupalvelut tukevat toisiaan. Olemme halunneet nähdä ihmisen kokonaisuutena.

Sinänsä tämä sote-uudistus tarjoaa varmasti kunnille mahdollisuuksia, mutta kyllä se tarjoaa myös haasteita siinä, millä tavalla sitten pystytään ottamaan tämä perustason palveluiden välinen integraatio paremmin huomioon esimerkiksi vaikka asumisen, liikenteen, muiden palveluiden osalta. Eli varmasti haasteita tulee tulevaisuudessakin piisamaan tämän sote-uudistuksen jälkeenkin.

23.06 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Muutama kommentti täällä esille nostettuihin teemoihin.

Minusta on hyvä, että valtionosuuksia ei leikata. Se on hyvä linjaus, ja on järkevää myöskin tarkastella julkistaloutta kokonaisuutena eikä tehdä politiikkaa, jolla ikään kuin siirretään velkaantumispainetta valtiolta kuntatasolle. Se ei tarkoita sitä, että esitys on ongelmaton. Niin kuin tässä muun muassa edustaja Essayah nosti omassa puheenvuorossaan esille, kasvatus- ja opetustoimen näkökulmasta nämä säästöpainet ja indeksijäädtykset ovat ongelmallisia, koska sillä alalla on vähemmän palvelutuotantoa ohjaavaa normistoa, mikä tarkoittaa sitä, ettei pystytä samalla tavalla huolehtimaan siitä, että koulutuksellinen tasa-arvo toteutuu koko maassa, kun säästötoimia tehdään.

Olen myös eri mieltä siitä, että tässä oltaisiin takaamassa kunnille työrauha tällä kaudella. Tämä sote-uudistus tulee kyllä tuottamaan ihan merkittävästi työtä nimenomaan kuntatasolla, ja myöskään tämä tavoite kuntien tehtävien vähentämisestä ei ole ollenkaan yksiselitteinen tai ongelmaton sekään. Suurimmalla osallahan niistä normeista, mitä on olemassa ja luotu kuntatasoa varten, tähdätään siihen, että pystytään takaamaan tietty palvelun laatu, ja iso osa niistä koskee esimerkiksi nuorten lasten palveluita ja vanhusten palveluita. Kun näitä mitoituksia ja normeja lähdetään muuttamaan ja purkamaan, niin kyllä se tulee vaikuttamaan silloin ihan suoraan myöskin kuntalaisten palveluiden laatuun ja niihin mitoituksiin, jotka nyt tällä hetkellä ovat voimassa.

Eli olisi kyllä korkea aika myöskin niiden edustajien, jotka tätä normien purkamista kannattavat, sitäkin konkretisoida ja tarkentaa, mitä normeja, mitä tehtäviä ja velvoitteita kuntatasolla sitten halutaan keventää, poistaa ja miten se tulee sitten vaikuttamaan kuntalaisten palveluihin.

23.08 **Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Anderssonilta ihan hyviä kysymyksiä. Tätä konkretiaa normien purun osalle varmasti on tässä tulossa, koska sitä työtä parastaikaa tehdään. Kyllähän se on ihan totta, että kuntakenttään tulee kohdis-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

tumaan isoja muutoksia ennen kaikkea tämän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen osalta. Mutta niin kuin edustaja Katainen tuossa jossain aiemmassa erinomaisessa puheen-  
vuorossaan sanoi, minäkin näen, että kuntakokonaisuus ja kuntien tehtävä rakenne tulevat  
muuttumaan myönteiseen suuntaan. Minä näen sillä tavalla, että kun kunnilta lähtevät pois  
sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät — ehkä osa sosiaalipalveluja sinne jää — niin kun-  
nat ikään kuin palaavat siihen alkuperäiseen tehtäväänsä, mitä varten kunnat kaiken kaik-  
kiaan on perustettu. Sitä työtä, mitä tämä tulevaisuuden kunta kaiken kaikkiaan tulee ole-  
maan, tässä on nyt tiivistä tehtävä. Mutta niin kuin sanottua, aika isoja muutoskokonaisuuk-  
sia tässä on edessä.

**23.09 Elsi Katainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on aikaisemmin moitittu kes-  
kustaa siitä, että ei ole saatu muutoksia aikaan ja ettei ole muutettu niitä päätöksiä, mitä vii-  
me kaudella on tehty. No, siihen emme ole kyenneet, mutta olemme tehneet paljon suu-  
rempiakin muutoksia. Sote-uudistus ja uusi kunta-asia ovat historiallisen suuria muutok-  
sia. Ja kun puhuin työrauhasta, niin tarkoitin nimenomaan sitä, että tästä lähtien kunnat  
pystyvät tekemään enemmän semmoista hyvällä tavalla eteenpäin vievää kuntopolitiikkaa  
ja kuntalaisten palveluitten tuottamiseen liittyvää positiivista asiaa, mitä toivon. Niin kuin  
edustaja Marin kertoi kokemuksiaan Tampereelta, toivon todellakin, että yhteistyö, kunti-  
en välinen syvä yhteistyö, pystyy jatkumaan, koska se on aivan välttämätöntä, jotta kunnat  
pystyvät tuottamaan vielä edullisesti palveluitaan. Elinkaarimalli, jos puhutaan vaikka tyy-  
liltään Imatran mallista, on edelleenkin mahdollista toteuttaa, ja se ilman muuta kannattaa  
näin tehdäkin.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.